

Görünürdeki sevgili

Walter G. Andrews ve Mehmet Kalpaklı'nın ortak çalışması 'Sevgililer Çağı', Divan şiirindeki 'eşcinsellik' meselesini olanca açıklığıyla teşrih masasına yatırma cüreti gösteren, bilimsel ve teorik bağlamı sağlam bir **kitap**.

Divan edebiyatında genç ve güzel erkeklere şiirler yazılmış olması ya ahlak bağlamında ya da kültürel savunma/saldırı zemininde tartışılmıştır. Eski şiirin dünyasını bir geri zihniyete bağlayarak yerden yere vuranlar kadar bütün olup bitenleri 'mecaz' diyebileceğimiz kavramın etrafında açıklayanlar tam bir gerçeklik yaratamazlar. Zaten sosyal bilimler ve edebiyat araştırmasında böylesi bir gerçeklik aramak da sorunludur. İş gelir yoruma bağlanır. Yorum, aşırı yorum. Ya da yorumsuzluk.

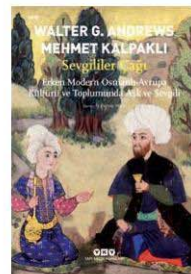
Belki de ilk kez **bilimsel ve teorik bağlamı sağlam bir kitapla karşı karşıyayız**. 'Eşcinsellik' meselesini olanca açıklığıyla teşrih masasına yatırma cüreti gösteren bir **kitap** 'Sevgililer Çağı'. Toplam 11 başlık altında, Osmanlı Divan şiirinin bu kafa karıştırıcı konusu aydınlatılmaya çalışılıyor. **Walter G. Andrews** ve **Mehmet Kalpaklı**, her ne kadar bu çalışmayı daha çok 'Batılıları' gözeterek yazdıklarını söyleseler de, Doğu'dan Batı'ya geçişler zorlayıcı değil. 'Osmanlılara farklı bir pencereden bakmayı' hedefleyen, **Osmanlı kültürünü daha derinden inceleyen İslam âlemi ile Hıristiyan dünyası arasındaki yapay ayrımlara da özellikle vurgu yapıyorlar**.

Osmanlı şiirinde açığa çıkan bu 'mahbup' tipini sonuna kadar yorumlamaya girişiyor yazarlar. 'Aşkın kavramlarından ziyade tarihin belli bir anında karşımıza çıkan yaşanma haliyle' ilgileniyorlar. Şairlerin şiirlerine yansıyan 'emperyal' duyguyu daha üst seviyede arıyorlar. Modern dünya tarih/tarihçiliğini eleştirirken, **Batı Avrupalı Hıristiyan ve Musevilerin yazmış oldukları tarihlerin Osmanlı'yı yok saymalarının kültürel sonuçlarına dikkat çekiyorlar**. Bunun 'mahbup-

lar'la ne ilgisi var diye sorulabilir. Yazarlara göre bunu sormamak kör okumaktır. Çünkü Antik Yunan ve Roma'dan bu yana erkeğin erkeğe duyduğu ilgi iktidarla ilişkilidir. Bunun pratik karşılığında öte/önce nedenselliği dikkate değer.

'Erken modern dönemin otoriter monarşilerinde saraylıların ya da saraya bağlı seçkinlerin aşkı canlandırışları ve tasavvur edişleri' sonunda içinde buldukları mutlak iktidar hiyerarşisinin bir sonucudur. İktidarı temsil eden padişah en üstte durur ve sadece Tanrı'ya baş eğer. "**Sarayda da baştan çıkarışlar hep yukarıya yönelir. Gücü daha az olan kendinden daha güçlü olanın ilgisini, desteğini, iltifatını kazanmaya çalışır.**" Burada her şey 'görünürdeki' sevgilinin kim olduğu sorusunda kilitlenir. Her cinsiyete göz kırpan şiir, 'yukarı doğru aleni bir başkaldırışın ifadesi' olmakla kalmaz, 'hakiki güç' dengesini tersine döndürür, güçlü adam (erkek) gücünden feragat ederek erişilmez, merhametsiz ve suskun davranmak suretiyle kontrolü elinde tutan baskın bir sevgiliye (erkek) boyun eğer.

Eğer 'neticede Osmanlı şiiri androjen', yani cinsiyeti belli etmeyen bir karaktere sahipse, bu çok kapsamlı bir mesele olarak, estetik, felsefe, tarih ve psikolojinin verileriyle de yorumlanıp bir zevk verimi olarak tekrar tekrar okunmalıdır. Benzeri düşümler Batı'da var olduğuna göre, konu zaten evrenseldir ve Divan şiirinin evrenselliğine delildir. ■

**SEVGİLİLER
ÇAĞI/ ERKEN
DÖNEM OSMANLI
AVRUPA KÜLTÜRÜ
VE TOPLUMUNDA
AŞK VE SEVGİLİ**
Walter G. Andrews -
Mehmet Kalpaklı
Çeviren: N. Zeynep Yelçe
Yapı Kredi Yayınları, 2018
420 sayfa, 34 TL.